

חֶסֶד עֲלִיּוֹן, וְעוֹשֶׂה חֶסֶד עִם כָּל הַבְּרִיּוֹת, וְאֵף עַל גֵּב שֶׁהוּא הַדִּין הַקָּשָׁה. וּרְבִקָּה בָּאָה מִצַּד שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה, וְהִתְעַלְתָּה מִבִּינֵיהֶם, וְהִתְחַבְּרָה עִם יִצְחָק. שְׁתַּרְי רִבְקָה בָּאָה מִצַּד הַדִּין הַקָּשָׁה, וְאֵף עַל גֵּב שְׁתֵּיטָה מִצַּד הַדִּין הַרְפָּה וְחוּט שֶׁל חֶסֶד תְּלוּי בָּהּ, וְיִצְחָק דִּין קָשָׁה וְהִיא רַפָּה - הֵינּוּ כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים. וְאִם לֹא שְׁהִיא רַפָּה, לֹא יְכוּל הָעוֹלָם לִסְבֹּל אֶת הַדִּין הַקָּשָׁה שֶׁל יִצְחָק. כְּמוֹ כֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְזוּג זְווגִים בְּעוֹלָם, אֶחָד תְּקִיף וְאֶחָד רַפָּה, כְּדֵי שֶׁהַכֹּל יִתְמַקֵּן וְיִתְבַּסֵּם הָעוֹלָם.

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה אֲבִתְרִיה וְאָמַר, וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לֵה' לִנְכַח אִשְׁתּוֹ, מִהוּ וַיַּעֲתֵר? שֶׁהַקְּרִיב לוֹ קָרְבָן וְהִתְפַּלֵּל עֲלֵיהָ. וְאִיזָה קָרְבָן הַקְּרִיב? הַקְּרִיב עוֹלָה, שְׁכַתוּב וַיַּעֲתֵר לוֹ ה'. כְּתוּב פֶּאֶן וַיַּעֲתֵר לוֹ ה', וְכַתוּב שֵׁם (שְׁמוּאֵל-ב כ"א) וַיַּעֲתֵר אֱלֹהִים לְאַרְצָן וְגו'. מִה לְהֵלֵן קָרְבָן - אֵף פֶּאֶן קָרְבָן. כְּתוּב וַיַּעֲתֵר יִצְחָק, וְכַתוּב וַיַּעֲתֵר לוֹ. שְׁעֵצָה אִשׁ מִלְּמַעְלָה כְּנֹגַד הָאִשׁ שְׁלֻמְטָה. דְּבַר אַחֵר וַיַּעֲתֵר יִצְחָק - שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפַלְתּוֹ וְחִתַּר חֲתִירָה לְמַעְלָה אֶל הַמַּזָּל שֶׁעַל הַבָּנִים, שְׁתַּרְי בְּאוֹתוֹ מְקוֹם תְּלוּיִים הַבָּנִים, שְׁכַתוּב וְהִתְפַּלֵּל עַל ה', וְאָז וַיַּעֲתֵר לוֹ ה'. אֵל תְּקַרֵּי וַיַּעֲתֵר לוֹ אֶלָּא וַיַּחֲתֵר לוֹ. חֲתִירָה חֲתַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְקָבַל אוֹתוֹ, וְאָז - וַתַּהַר רִבְקָה אִשְׁתּוֹ.

בֹּא רֵא, עֲשָׂרִים שָׁנָה הִשְׁתַּהַּה יִצְחָק עִם אִשְׁתּוֹ וְלֹא הוֹלִידָהּ, עַד שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפַלְתּוֹ. מִשּׁוֹם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְרַצֶּה בַתְּפִלוֹת הַצְּדִיקִים בְּשַׁעַה שְׁמִבְקָשִׁים לְפָנָיו אֶת תְּפִלְתָּם עַל מַה שֶׁהִצְטָרְכוּ. מַה הַטַּעַם? כְּדֵי שִׁיתְרַבֶּה וַיְתוֹסֵף

עַל מַה דְּאַצְטְרִיכוֹ. מֵאֵי

דְּמִלָּה, יִצְחָק אֲתִי מִסְטָרָא דְאַבְרָהָם דְּאִיהוּ חֶסֶד עֲלָאָה וְעַבִּיד חֶסֶד עִם כָּל בְּרִיין, וְאֵף עַל גֵּב דְּאִיהוּ דִּינָא קָשִׁיא. וּרְבִקָּה אֲתַת מִסְטָרָא דְּדִינָא קָשִׁיא וְאִסְתַּלְקַת מִבִּינֵיהֶו וְאִתְחַבְּרַת בִּיִצְחָק, דְּהָא רִבְקָה מִסְטָרָא דְּדִינָא קָשִׁיא אֲתִיא, וְאֵף עַל גֵּב דְּאִיהִי מִסְטָרָא דְּדִינָא רַפְּיָא הוּת, וְחוּטָא דְּחֶסֶד תְּלִי בָּהּ וַיִּצְחָק דִּינָא קָשִׁיא וְאִיהִי רַפְּיָא, כְּשׁוֹשְׁנָה בֵּין הַחוּחִים הוּוּ. וְאִי לֹאוּ דְּאִיהִי רַפְּיָא, לֹא יְכִיל עֲלָמָא לְמַסְבֵּל דִּינָא קָשִׁיא דְּיִצְחָק. כְּגוֹוֵנָא דָּא, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְזוּג זְווגִין בְּעֲלָמָא, חַד תְּקִיף וְחַד רַפְּיָא בְּגִין לְאַתְתַּקְנָא כְּלָא וְיִתְבַּסֵּם עֲלָמָא.

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה אֲבִתְרִיה וְאָמַר, (בְּרַאשִׁית כ"ה) וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לִי לִנְכַח אִשְׁתּוֹ. מִהוּ וַיַּעֲתֵר, דְּקָרִיב לִיהַ קָרְבָּנָא, וְצִלִּי עֲלָהּ. וּמַה קָרְבָּנָא קָרִיב. עוֹלָה קָרִיב, דְּכַתִּיב, (בְּרַאשִׁית כ"ה) וַיַּעֲתֵר לוֹ יִי, כְּתִיב הֲכֹא וַיַּעֲתֵר לוֹ יִי, וְכַתִּיב הַתָּם (שְׁמוּאֵל ב כ"ד) וַיַּעֲתֵר אֱלֹהִים לְאַרְצָן וְגו', מַה לְהֵלֵן קָרְבָן אֵף פֶּאֶן קָרְבָן. כְּתִיב וַיַּעֲתֵר יִצְחָק, וְכַתִּיב וַיַּעֲתֵר לוֹ, דְּנִפְק אִשָּׁא מִלְּעִילָא לְקַבְּלָא אִשָּׁא דְלִתְתָא.

דְּבַר אַחֵר, וַיַּעֲתֵר יִצְחָק. דְּצִלִּי צְלוֹתִיה, וְחִתַּר חֲתִירָה לְעִילָא לְגַבִּי מְזֻלָּא עַל בְּנִין, דְּהָא בְּהוּא אֲתַר תְּלִיין בְּנִין, דְּכַתִּיב, (שְׁמוּאֵל א א') וְהִתְפַּלֵּל עַל ה', וְכַדִּין וַיַּעֲתֵר לוֹ יִי, אֵל תְּקַרֵּי וַיַּעֲתֵר לוֹ אֶלָּא וַיַּחֲתֵר לוֹ, חֲתִירָה חֲתַר לִיהַ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְקַבִּיל לִיהַ, וְכַדִּין וַתַּהַר רִבְקָה אִשְׁתּוֹ.

הָא חֲזִי, עֲשָׂרִין שָׁנִין אִשְׁתַּהִי יִצְחָק עִם אִתְתִּיה וְלֹא אוֹלִידַת, עַד דְּצִלִּי צְלוֹתִיה. בְּגִין דְּקְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתַרְעִי בְּצְלוֹתְהוֹן דְּצַדִּיקָא, בְּשַׁעַתָּא דְּבַעָאן קָמִיהַ צְלוֹתְהוֹן

משחת קדש לכל מי שצריך בתפלות הצדיקים.

בא ראה, אברהם לא התפלל לפני הקדוש ברוך הוא שיתן לו בנים, אף על גב ששרה היתה עקרה. ואם תאמר, הרי כתוב הן לי לא נתת זרע - ההוא לא משום תפלה היתה [הוא לא צריך בנים], אלא כמי שמספר לפני רבונו. אבל יצחק התפלל על אשתו משום שהוא היה יודע שהוא לא עקר, אלא אשתו. שייצחק היה יודע בסוד החכמה שיעקב עתיד להוציא ממנו בתריסר שבטים, אבל לא ידע אם באשה הזו או באחרת, ועל כן לנכח אשתו ולא לנכח רבקה.

אמר אותו הילד, בנו של רבי יהודה, אם כך, למה לא אהב יצחק את יעקב כל כך כמו עשו הואיל והיה יודע שהוא עתיד לקיים ממנו שנים עשר שבטים? אמר לו, יפה אמרת, אלא כל מין אוהב את מינו ונמשך והולך מין אחר מינו.

בא ראה, עשו יצא אדם, פכתוב ויצא הראשון אדמוני פלו וגו', והוא המין של יצחק, שהוא הדין הקשה שלמעלה, ויצא ממנו עשו, הדין הקשה למטה, שדומה למינו, וכל מין הולך למינו, ועל כן אהב את עשו יותר מיעקב, פכתוב ויאהב יצחק את עשו פי ציד בפיו. כתוב פאן פי ציד בפיו, וכתוב שם (בראשית י) על כן יאמר פנמרד גבור ציד לפני ה'.

אמר רבי יצחק, כתוב ויתרצו הפנים בקרבה ותאמר אם פן למה זה אנכי ותלך לדרש את ה'. לאיזה מקום הלכה? לבית המדרש של שם ועבר. ויתרצו הפנים בקרבה - ששם היה אותו

לבי מדרשא דשם ועבר.

טעמא, בגין דיתרבי ויתוסף רבות קדשא לכל מאן (דף קלז ע"ב) דאצטריך בצלותהון דצדיקיא.

תא חזי, אברהם לא צלי קמי קדשא בריך הוא דיתן ליה בנין, אף על גב דשרה עקרה הות. ואי תימא, הא כתיב, (בראשית טו) הן לי לא נתת זרע, ההוא לאו בגין צלותא הוה (נ"א ההוא לא בעי בנין) אלא כמאן דמשתעי קמי מריה. אבל יצחק צלי על אתתיה, בגין דהא איהו הוה ידע דלאו איהו עקר אלא אתתיה, דיצחק הוה ידע ברזא דחכמתא, דיעקב זמין למיפק מניה בתריסר שבטין, אבל לא ידע אי בהאי אתתא אי באחרא, ועל דא לנכח אשתו ולא לנכח רבקה.

אמר ההוא רביא בריה דרבי יהודה, אי הכי אמאי לא רחים ליה יצחק ליעקב כל כך כמו לעשו, הואיל והוה ידע דזמין איהו לקיימא מניה תריסר שבטין. אמר ליה שפיר קאמרת, אלא כל זינא רחים ליה לזיניה ואתמשיך ואזיל זינא בתר זיניה.

תא חזי, עשו נפק סומק פמה דכתיב, (בראשית כה) ויצא הראשון אדמוני כלו וגו', ואיהו זינא דיצחק דאיהו דינא קשיא דלעילא, ונפק מניה עשו, דינא קשיא לתתא דדמיא לזיניה, וכל זינא אזיל לזיניה, ועל דא רחים ליה לעשו יתיר מיעקב פמה דכתיב, (בראשית כה) ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו. פתיב הקא כי ציד בפיו, וכתיב התם (בראשית י) על כן יאמר פנמרד גבור ציד לפני יי.

אמר רבי יצחק, פתיב, (בראשית כה) ויתרצו הפנים בקרבה ותאמר אם פן למה זה אנכי ותלך לדרש את יי, לאן אתר אזלת.